

SLÆGTEN BASSE

Ved C. Klitgaard.

I »Danmarks Adels Aarbog« 1886, S. 47 f. findes en Stamtavle over Slægten *Basse* fra Vendsyssel (Vaaben: Jægerhorn), til hvilken Stamtavle der findes Supplements i Aarbøgerne 1887, S. 484, 1891, S. 477, 1893, S. 533, 1897, S. 485, 1901, S. 534 og 1923, S. 547.

Denne Stamtavle er paa flere Punkter ukorrekt, og jeg skal derfor forsøge at rette den paa visse Omraader.

Som Slægtens første Mand er angivet *Niels Basse*, gift med *Maren Torluvsdatter*, hvis Søn *Torluf Nielsen Basse* nævnes 1454 og i Rostjenestelisten for Børglum Stift 1511. Om ham kan yderligere oplyses, at han boede i Tveden i Karup Sogn ved Sæby, da han 1506 var Ridemand til Skel mellem Sterup og Bastholm Marker (Jerslev og Vrejlev Sogne).¹

Om hans Søn *Jens Torluvsen Basse* til Gærumgaard har jeg ikke videre at berette, end Adelsaarbogen anfører; den anden Søn *Niels Torluvsen Basse*,² der fik Fædrengaarden Tveden og Gaarden Skadvange i Torslev Sogn, var som anført i Adelsaarbogen gift med *Edel Jensdatter Kalf* af Hovgaard i Thy og havde følgende Børn: 1—5?

1. *Torluf Nielsen Basse*, der 1565 faldt ved Svarteraa.

2. *Jesper Nielsen Basse* til Bigum (Nørlyng H.) og Hesselbæk i Bindslev Sogn (Horns H) samt Søndergaard i Øsløs (V. Han H.), død 1613—1618. Om Jesper Basses Hustruer hersker der nogen Tvivl. Han angives gift med *Else Lunov*, men ogsaa med *Maren Juul Eriksdatter* til Bigum, d. 1600, og 1601 med *Maren Knudsdatter* (Tridie), der endnu levede 1630, da hun købte den Arvepart, som Fru Anne Basse, Christen Prips Enke, var tilfaldet efter sin Broder Jesper Basse, Maren Knudsdatters Mand. Sidstnævnte Omstændighed viser, at Jesper Basse ikke efterlod sig Afkom, men han havde utvivlsomt haft en Datter, nemlig

¹ Ny kgl. Saml. Fol. Nr. 558. S. 23.

² Var paa Jerslev Herreds Ting 1560 som Vidne i en adelig Trætte (Ny kgl. Saml. Fol. Nr. 558).

den *Edel Basse* — opkaldt efter hans Moder —, der var gift med *Ludvig Jørgensen Juul* i Gammel Skagen (Højen), og som var død uden Livsarvinger.

Ludvig Juul, der sammen med sin Hustru blev begravet i Skagens Kirke, hvorfor der blev betalt 6 Sletdaler,³ var Søn af *Jørgen Nielsen Juul* til Eskær (død 1580), der atter var Søn af *Niels Iversen Juul* til Overklit i Vennebj. H.⁴ Han angives død o. 1617, hvilket dog nok er tvivlsomt, selv om han døde før sin Hustru. Han maa have været Fiskehandler i Højen, thi i hans Bo fandtes 12 tomme Tønder, og han skyldte 1626 en Skagbo 3 Daler for Fragt af sit Gods til Køge Marked.⁵ 24. Maj 1617 havde han Proces for Landstinget med Otto Bildt til Hæstrupgaard, og 16. Marts 1617 udstedte hans Hustru *Edel Basse* en Attest, som var falsk, naar den sammenholdtes med hendes »Kundskab« dateret Højen 11. Aug. 1617.⁶ Da Fru *Edel Basse* var død, fik *Claus Kaas* til Øland 24. Maj 1626 en Fuldmagt, dateret Skadvange, i hvilken *Niels Basse* til Skadvange paa egne og *Mikkel Hvas'* Vegne og *Hans Basse* til Gærumgaard paa egne og *Christoffer Basse*s Vegne gav ham Fuldmagt til at annanne deres Arveparter efter salig *Edel Basse*, *Ludvig Juels*, som »døde paa Højen i Skagen Sogn«, og dermed gøre og lade, ligesom de selv var tilstede. 27 Maj s. A. afleverede *Claus Kaas* Fuldmagten til Skagens Magistrat, og 26. og 27. Maj blev *Ludvig Juels* og Hustrus Bo vurderet. Det bedste af Indboet og de rede Penge blev indsat i Skagens Kirke. Af Sølvtøjet var der: 1 Sølvkande, 3 Stobe, 2 sammensatte Stobe, 1 forgyldt Stob m. v., og af rede Penge var der 20 enkende Rigsdaler, 28 Kurantmark, ½ Krone og 8 Skilling. Det Hus, Ægteparret havde boet i, var med Fjælvægge og Straa-tag, og det var ganske forfaldent paa Tømmer og Tag. 4 Vurderingsmænd takserede det kun til 7 Daler, Udhusene iberegnet. I Huset var efterladt noget ringe Løsøre: 1 skarns gammel Bolsterdyne, som intet duede ½ Mk., 2 gl. forslidte Vadmelsdyner 6 Mk., 3 gamle skarns Bænkedyner og 1 liden gl. Hynde 3 Mk., 1 Stykke Dug og 5 Lagener, som intet duede at vurdere, 1 Kværn med 2 Stene, 1 gl. Bord 1 Mk., 12 gl. tomme Tønder 2 Mk. 12 Sk., 2 skarns Skrin og 1 gl. Bagstol m. v., hvilket Løsøre tilligemed Husene *Claus Kaas* solgte til Byfoged *Anders Lauridsen*, da han 4. Septb. var i Skagen for at overtage Boet, ved hvilken Lejlighed *Claus Kaas* ogsaa betalte de 6 Sldr til Kirken for *Ludvig Juels*

³ 4. Sept. 1626 betalte *Claus Kaas* til Øland og Villerup 6 Sletdlr. for »salig *Ludvig Juels* og hans salig Frue, Fru *Edel Basse*s, Lejersted i Skagens Kirke.« (Vennebj. H. Tgb. 3. Sept. 1627. Bl. 160 ff.)

⁴ Adelsaarbog VIII. 477 og XLIII.

⁵ Vennebj. H. Tgb. 3. Septb. 1627.

⁶ F. Hvass: Personer og Familier af Navnet Hvas, V. 435.

og Edel Basses Lejersteder der, de 3 Daler, som Ludvig Juell skyldte for Fragt til Køge Marked, og endelig Penge for en Bøsse, som var salig Hr. Christens paa Skagen,⁷ men som Ludvig Juell havde udlaaet til Jens Møller i Røde Mølle.

Claus Kaas havde imidlertid ikke faaet Fuldmagt fra alle Fru Edel Basses Arvinger til at modtage Arven efter hende, og det fik han mange Ubehageligheder for (se nedenfor).

3. *Karen Nielsdtr. Basse*, død 1610 i Aalsrode, begr. i Aalsø Kirke.

? 4. *Ingeborg Nielsdtr. Basse*. Jomfru Ingeborg i Tveden anføres 1568 som Ejer af Gods i Aasted Sogn. (Præsteindberet.)

5. *Laurids Nielsen Basse* til Tveden og »Gersnis?«, levede 1598, gift med *Sofie Hansdatter Stygge* af Rugtved. Børn: a—g.

a. *Niels Lauridsen Basse* til Tveden og Skadvænge, død 1650 som Slægtens sidste Mand. Gift med *Kristence Krag Eriksdatter*, død 1613. 3 Døtre.

b. *Anne Lauridsdtr. Basse*, gift med *Christen Prip* til Øland i Thy, hvis 4. Hustru hun var. Han døde ca 1622, og Claus Kaas, der var gift med hans Datter *Margrete*, blev Ejer af Øland. Da Anne Basse var hans Hustrus Stifmoder, forklarer det vel, at han ikke havde faaet Fuldmagt fra hende til at hæve Arven i Skagen, og hun gjorde da heller ikke Indsigelse derimod. Anne Basse skrev sig 1627 til Kovstrup, antagelig i Gærum Sogn, og stævnedes 2 Juli d. A. Claus Kaas til Villerup for 400 Speciedaler efter Brev af 20. Jan. 1625, hvilket Beløb skulde have været betalt til Viborg Snapsting 1627. Hun havde faaet Pant i hans Jordegods, hvor det fandtes, og hun gav ham nu Henstand til Snapsting 1628.⁸ Hun boede 1631 i Sæby og levede 1640, da der holdtes Skifte efter hendes Broder Christoffer; hun tituleres da »Jomfru«.⁹

c. *Kirsten Lauridsdtr. Basse*, tituleres »Jomfru«, da der 1640 holdtes Skifte efter hendes Broder Christoffer og ligeledes 1649, da hun opholdt sig paa Skaarupgaard.¹⁰

d. *Elle Lauridsdtr. Basse* død før 20. Juli 1647, gift med *Mikkel Eriksen Hvas* til Søgaard eller Sørup (i Torsted S., Ringk. Amt?, Ikke Sørup i Taars, der 1633 og 1647 beboedes af velb. *Iver Dyre*), der 1626 befuldmægtigede Claus Kaas til at hæve Arven i Skagen, og som 1640 nævnes i Sagen angaaende Arven efter Christoffer Basse. Han levede endnu 1655.¹¹

⁷ Kapellanen Christen Lauridsen, levede 1616.

⁸ Vennebj. H. Tgb. 1627. Bl. 106.

⁹ Hvass. a. S. S. 48.

¹⁰ a. St. og Horns H. Tgb. 8. Jan. 1649.

¹¹ Hvass: Familier Hvas V. 381.

e. *Hans Lauridsen Basse* til Gærumgaard, død ca. 1649.¹² Gift 1617 med *Maren Vilsdatter Orning*, død 1631. 3 Døtre.

f. *Christoffer Lauridsen Basse* til Sellebjerg (Bjerre H.), Lensmand paa Frederiksborg m. m., var døde 1637. Gift med *Abel Nordby Lauridsdtr.* til Urup, død 1636—40, ingen Børn.

g. *Edel Lauridsdtr. Basse*, gift med *Jens Thomsen Orning* til Abildgaard i Jerslev Sogn (Børglum H.), der var død før 1627. Abildgaard tilhørte 1595 *Jakob Høg* til Trudsholm, der 24. Febr. nævnte Aar mageskiftede den til *Markvar Rodsteen* til Lengsholm.¹³ som formodentlig har solgt den til *Jens Orning*, hvis Enke *Edel Basse* og Søn *Thomas Jensen Orning* samt Svigersøn *Søren Vilsen Orning* til Eget 1627 solgte den til Fru *Margrete Rosenkrantz* til Hundslund Kloster.¹⁴ Edel Basse og hendes Søn havde dog 1626 tilskiftet sig *Søren Ornings* Part af Gaarden mod deres Parter af Eget. Da Fru Edel ikke havde givet *Claus Kaas Samtykke* til at oppebære Arven efter Fru Edel Basse, *Ludvig Juels* i Højen, rejste hun Tiltale mod ham og krævede sin Arvepart;¹⁵ han tilbød hende ogsaa Arveparten, men da hun ikke vidste, hvor stor hendes Lod kunde blive, eftersom alt Godset ikke var tilstede i Retten, blev han dømt til at føre det tilstede.

1627 skrev Fru Edel Basse sig til Eget,¹⁶ hvor hun vel opholdt sig hos sin Datter *Sofie* og Svigersøn *Søren Vilsen Orning*.

¹² Levede 8. Decbr. 1649. a. St. 440b.

¹³ Jerslev H. Hgb. 9. Febr. 1671.

¹⁴ Jyske Saml. IX. 313. Landst. S. & Pb. 1626.

¹⁵ Skagens Tgb. 23. Juli 1627, Vennebj. H. Tgb. 13. Aug. (Bl. 142) 3. Septb. (Bl. 160) 1627.

¹⁶ Vennebj. H. Tgb. Bl. 142 og 160.